

La splendeur de la différence.

Franstalige en Nederlandstalige dichters in het Vlaams Parlement

In 2002 organiseerde het Vlaams Parlement voor het eerst een poëziemanifestatie: “Poëten in het Parlement. Vlaanderen en Co”. Daarop waren niet alleen Vlaamse dichters uitgenodigd, maar ook poëten uit andere delen van het Nederlandse taalgebied, tot de verste uithoeken toe. Met de manifestatie beklemtoonde het Vlaams Parlement dat Vlaanderen geen geïsoleerd gebied is, maar deel uitmaakt van een hele gemeenschap van Nederlandsspreken. De succesrijke manifestatie ging vergezeld van een bloemlezing annex programmaboek, waarin alle voorgelezen gedichten waren opgenomen.

In 2004 achtte Norbert de Batselier, voorzitter van het Vlaams Parlement, de tijd rijp voor een vervolg op dit geslaagde poëziefest. Net als in 2002 vertrouwde hij de artistieke leiding van de manifestatie toe aan Jozef Deleu, redacteur van het poëzietijdschrift *Het Liegend Konijn* en voormalig hoofdredacteur van *Septentrion* (1970-2002). Na de band tussen Vlaanderen en de rest van de Nederlandssprekende gemeenschap benadrukt te hebben in de eerste editie van “Poëten in het Parlement”, wilde hij de brugfunctie van Vlaanderen centraal stellen. “Poëten in het Vlaams Parlement. Noord & Zuid”, luidde dan ook de titel van de jongste manifestatie. Vlaanderen onderhoudt al eeuwenlang een intense band met zijn burens in het noorden en het zuiden. Met hun noorderburen delen Vlamingen eenzelfde taal en literatuur, met hun zuiderburen verschillen zij van taal, maar hebben ze toch ook bepaalde culturele eigenschappen gemeen. Nederlandse zakenlui zullen u dat kunnen bevestigen.

Om dit beeld van Vlaanderen als bruggemeenschap tussen noord en zuid ook artistiek te weerspiegelen, werden acht Vlaamse, vier Nederlandse, twee Franstalige Belgische en twee Franse dichters op de manifestatie uitgenodigd. Op 25 en 26 maart 2004 namen zij het woord in het Vlaams Parlement. Elke dichter sprak er in zijn eigen taal: Vlamingen en Nederlanders in het Nederlands, Franstaligen in het Frans.

Dat lijkt vanzelfsprekend, maar in de Vlaamse context is het een opmerkelijk cultureel statement. Twintig jaar geleden had dat niet gekund. Vlamingen hebben lang tegen het Frans moeten strijden om hun Nederlandse moedertaal te mogen en kunnen gebruiken. Velen zouden het beschouwd hebben als een ondermijning van verworven taalrechten en van de Vlaamse instellingen. Ook nu nog zijn er wellicht mensen die schrikken van het idee dat er Frans gesproken wordt in het Vlaams Parlement. Maar intussen is Vlaanderen een volwassen gemeenschap geworden, waarin het Nederlands, enkele taalgrensgemeenten buiten beschouwing gelaten, bijna niet meer onder druk staat van het Frans. Ook het Vlaams Parlement is uitgegroeid tot een stabiele instelling. Het huidige Vlaanderen is zelfbewust,

maar ook respectvol tegenover andere culturen. Dat is de boodschap die de organisatoren met deze cultuurpolitieke manifestatie willen uitdragen.

De zestien dichters die het woord namen in het parlement, behoren tot bijna evenveel literaire strekkingen. De theatrale, klankrijke poëzie van de Franstalige Brusselse dichter William Cliff mocht er botsen met de laaglandse hymnen van de Nederlander H.H. ter Balkt. De poëzie van de jonge Vlaming David van Reybrouck contrasteerde met politieke verzen van de Parijse Nathalie Quintane, die in een van haar gedichten probeerde duidelijk te maken waarom Mussolini van poëzie hield. Eveneens uit Parijs kwam Franck Vernaille. Het surrealisme van de Franstalige Belgische Gwenaëlle Stubbe leende zich uitermate goed tot voordracht, net als het dwangmatige maar authentieke pathos van Leonard Nolens. Antwerps stadsdichter Tom Lanoye, een geboren performer, voelde zich duidelijk in zijn element toen hij in het parlement zijn rauwe verzen tegen machthebbers mocht reciteren:

*Revoilà les croque-mitaines en uniforme
qui gèrent leur misère à la façon des hommes
(En temps utile ne craignez rien,
sur eux fondera la civilisation sous dorme
de bombes et grenades, au nom de Dieu et tout les siens.)
(Gageons qu'elle n'attendrai que les estropiés
occupés justement à montrer pour du pain
leurs moignons, leurs prothèses aux touristes horrifiés
qui rentrent au pays munis de leurs jolis clichés
et d'anecdotes vieilles comme le monde :
l'odeur des cadavres dans les rues dévastées.)*

Lichter van toon waren de vrolijk-realistische verzen van de Vlaams-Bulgaarse dichteres Maja Panajotova, de spitsvondige taalkronkels van de Nederlandse Joke van Leeuwen en de speelse, ironische verzen van Nederlands ex-dichter des Vaderlands Gerrit Komrij. Ook de postmoderne dichtersgeneratie kwam aan bod met de Vlamingen Erik Spinoy en Peter Verhelst. De Vlaamse Brusselaar Geert van Istendael poogde in het nog onuitgegeven gedicht “Definities” op 21 verschillende manieren te omschrijven wat gedichten eigenlijk zijn: “Les poèmes sont des voix d’oiseaux une seconde avant le coup du fusil”, klonk het krachtig in de laatste definitie. Luuk Gruwez herdacht de dood van een demente grootmoeder in zijn vertederende gedicht “Grand-mère Winnetou”. De Nederlandse Eva Gerlach, ten slotte, bracht het mooiste en meest toepasselijke vers van de avond: “tout le divisé est en nous à jamais”. Tussen de gedichten door zorgden de Vlaamse muzikant Dirk van Esbroeck en de Franse, maar in Brugge wonende zangeres Catherine Delasalle voor muzikale opluistering. Zij hadden enkele Nederlandse gedichten op muziek gezet.

Bij “Poëten in het Parlement. Noord en Zuid” hoort een heuse bloemlezing annex programmaboek. Het boek bevat een voorwoord van Norbert de Batselier en een inleiding van Jozef Deleu. Alle gedichten die op de avond voorgelezen werden, zijn erin terug te vinden, mét vertaling. Alle gedichten kunnen dus zowel in het Frans als in het Nederlands gelezen worden. Ook is van elke dichter, muzikant en vertaler in twee talen een biografische notitie opgenomen. Op die manier zijn alle obstakels weggenomen en kunnen de Vlaamse noorder- en zuiderburen op een toegankelijke manier kennisnemen van dit belangwekkende initiatief, dat, zoals Deleu het in zijn inleiding stelt, een hommage is aan “la splendeur de la différence”. Zonder verschil is er immers geen identiteit. Pas als er verschil is, kunnen gemeenschappen belangstelling hebben voor elkaars eigenheid. Het wachten is nu tot Vlaamse dichters uitgenodigd worden in parlementen in Parijs, Den Haag of Namen.

Bart van der Straeten

Poëten in het Vlaams Parlement. Noord & Zuid. Bloemlezing / Poètes au Parlement Flamand. Anthologie, Lannoo, Tielt, 2004, 264 p. (met voorwoord van NORBERT DE BATSELIER en inleiding door JOZEF DELEU).